Abstrakt

Tato disertační práce se zabývá mezinárodní ochranou investic. Jejím cílem je pomocí analýzy dostupné národní a mezinárodní judikatury odpovědět na otázku, jakým způsobem se predominantně v soudobném mezinárodním právu určuje státní příslušnost „investora“ a jaký je vliv této okolnosti na investice v situacích řetězení vlastnických vztahů subjektů jsoucích státními příslušníky různých států; jinými slovy, tato disertační práce se zabývá ochranou investic holdingových struktur, struktur vlastních jak nadnárodním společnostem tak dnes i menším investorům. Cílem této práce dále je v tomto kontextu odpovědět na otázku, jakou roli hraje či nehraje institut *corporate veil* na efektivnost ochrany subjektů jsoucích součástí těchto struktur.

Práce je dělena do několika kapitol, pro něž je charakteristická jak definiční interakce, tak relevantní samostatnost disketových okruhů.

První kapitola má za úkol úvod do problematiky ochrany investic, jakož i historický přehled a diskuzi vývoje mezinárodního práva, od obecné ochrany investic v režimu diplomatické ochrany tak, jak byla definována v roce 1759 E. de Vattelem,[1] až po současné partikulární režimy dvou- a vícestranných smluv o ochraně investic (BITs a MITs).

Tato kapitola dále diskutuje rozdíly mezi těmito režimy, jakož i postavení fyzické a právnické osoby jakožto dotčeného aktéra ochrany investic. Vedle historického úvodu do oblasti ochrany investic a diskuze dostupných režimů a diskuze postavení jednotlivce při hledání ochrany je akcent směřován na diskuzi otázky vzájemných vztahů těchto režimů, tj. zejména obecného mezinárodního práva a jeho nástroje – diplomatické ochrany, a partikulárních režimů založených dvou- a vícestrannými smlouvami o ochraně investic.

Druhá kapitola diskutuje institut státní příslušnosti fyzických, jakož i právnických osob, zejména pak soukromoprávních korporací. V této části práce jsou definičně diskutovány základní způsoby určování státní příslušnosti v národních právních řádech; následně je analyzován posun na úrovni mezinárodního práva, v jehož rámci od poloviny 20. století mezinárodní právo absorbuje oblast státní příslušnosti částečně mezi sebou upravované

[1] Vattel de, E. *The Law of Nations; or the principles of the law of nature, applied to the conduct and affairs of nations and sovereigns*. London: Newbery, 1759.

oblasti. Zejména je zde diskutován institut tzv. *efektivní státní příslušnosti* a otázka, zda tento je či není platnou součástí obyčejového mezinárodního práva, ať již ve vztahu k osobám fyzickým, či právnickým.

U právnických osob je pak zejména diskutován vývoj od relativně nesystematické aplikace pravidel *siège social*, principu kontroly, inkorporace, a jejich kombinací, až po současně převládající princip inkorporace tak, jak shrnut MSD v případu *Barcelona Traction*. V tomto kontextu obecně se pak diskutuje otázka, do jaké míry má obecné mezinárodní právo svá vlastní autonomní pravidla pro určování či uznávání státní příslušnosti. ¨

Analýza obyčejového mezinárodního práva je v této kapitole doplněna pohledem do jeho partikulárních režimů, ať již se jedná o v zásadě „*self-contained*" judikaturu Iran/USA Tribunálu, či – z pohledu teorie mezinárodního práva – Evropského soudního dvora – tj. práva ES.

Závěry této kapitoly jsou ty, že princip inkorporace je v současné době obyčejovým testem pro určení státní příslušnosti právnické osoby, že princip *efektivní státní příslušnosti* není dle převládajícího názoru součástí obyčejového práva ve vztahu k právnickým osobám, jakož i to, že princip *efektivní státní příslušnosti* nelze jednoznačně považovat za součást obyčejového mezinárodního práva ve vztahu k osobám fyzickým; toto dokazuje nejmladší judikatura MSD, např. judikát *Diallo.*

Třetí kapitola této práce se zabývá definicí holdingových struktur. Předmětem definice je zde zejména definice koncernu a definice holdingu, jakož i otázka toho, zda je rozdílu mezi těmito dvěma instituty a do jaké míry je jednotlivé právní řády mají teoreticky vykrystalizované.

Čtvrtá kapitola se zabývá institutem *corporate veil* jako takovým. Předmětný institut je v této části práce definován a dále pak analyzován v kontextu nejvýznamnějších světových právních řádů. Těmito právními řády jsou Spojené státy americké (resp. průřez jejich jednotlivými padesáti právními řády), Anglie a Wales, Německá spolková republika a Francie.

V kontextu institutu *corporate veil* je zejména diskutováno *piercing the corporate veil* ve výše uvedených právních řádech.

Závěr z dané diskuze relevantní judikatury je, že zatímco v USA je do jisté míry rozvinutá judikatura určující více-či méně (v závislosti na judikatuře toho či onoho státu) ustálená pravidla pro *piercing the corporate* veil), například v Anglii, přesto, že teoreticky

tento institut je, vzhledem k vzájemnému kulturnímu vlivu obou právních sub-kultur, znám, judikatura je v zásadě odmítá aplikovat a přidržuje se zásady určující nezávislost právnické osoby tak, jak byla stanovena Sněmovnou lordů v případu *Salomon v. Salomon.* V Německu existuje analogický teoretický, jakož i praktický přístup judikatury k prolomování *corporate veil,* postavený nicméně na tomuto civilnímu právnímu řádu vlastních maximách, odlišných od amerického *common law*. Francie pak tuto doktrínu prakticky nezná.

Na popis jednotlivých národních právních řádů navazuje diskuze nad otázkou zda a případně v jaké podobě přešel tento institut do mezinárodního práva, přičemž zde je zásadně třeba rozlišovat mezi prokázanou existencí tohoto institutu jakožto obecné zásady právní uznávané (civilizovanými) národy a mezi pouhou aplikací faktu existence tohoto institutu rozhodčími tribunály, jejichž praxe je vždy logicky ovlivněna právními řády, z nichž ti či oni rozhodci pocházejí. Z výše uvedené analýzy národní judikatury jednoznačně vyplývá, že zatímco uznávání faktického principu *corporate veil* je všem analyzovaným právním řádům vlastní, co do institutu *piercing the corporate veil* nelze hovořit o jednoznačně shodných zásadách, které by daly možnost reálně uvažovat o tom, že se tento institut stal obecnou zásadou právní uznávanou civilizovanými národy.

Na tuto diskuzi navazuje samostatná diskuze režimů založených dvou- a vícestrannými smlouvami o ochraně investic, tedy kapitola pátá.

V dané části je jednak diskutována definice investora – určení státní příslušnosti investora v těchto smlouvách, jakož i rozsah pojmu investice. Za vzorek k diskuzi je použita množina smluv uzavřených Českou republikou (a jejími právními předchůdci).

Následuje samotná analýza rozhodčí judikatury, jejíž jednoznačný výstup je, že rozhodci mají jednoznačnou tendenci k respektování principu *corporate veil*, zejména tam, kde princip inkorporace je tím, který je zvolen v dané smlouvě o ochraně investic. Ve všech analyzovaných případech tribunál odmítl snahy žalovaného státu o *piercing the corporate veil.*

Závěrem následovaná šestá kapitola, navazující na předchozí části této práce, diskutuje ve stručnosti možnosti aplikace holdingové struktury mezi několika subjekty založenými v různých státech – v návaznosti na relevantní dvoustranné smlouvy o ochraně investic za situace, kdy je účelem chránit majetek pocházející ze státu, vůči němuž takto nastavená ochranná struktura směřuje.

Tato kapitola dovozuje na hypotetickém případu, že při vhodně zvolené struktuře lze skutečně dle stavu soudobé judikatury s velkou pravděpodobností úspěchu dovodit, že oproti původnímu motivu států vyjednávajících smlouvy o ochraně investic, jejich souboru lze využít k efektivní ochraně majetku, který může pocházet z území, resp. z vlastnictví státního příslušníka státu, vůči němuž daná ochrana směřuje.